

Зубко Татьяна Леонидовна. Оценка уровня экономической безопасности предприятия отрасли связи. Экономическую безопасность предприятия рассмотрено как систему, состоящую из шести компонентов. В статье сгруппированы показатели оценки составляющих экономической безопасности предприятия, обобщаются основные подходы к ее формированию. Рекомендовано применение метода нечеткой логики для оценки уровня экономической безопасности предприятия. В статье исследованы научные подходы к определению уровня экономической безопасности, выполнен расчет ее уровня по данным предприятия отрасли связи по предложенной методике.

Ключевые слова: экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, угрозы экономической безопасности, уровни экономической безопасности, метод нечеткой логики, методика.

Zubko Tetiana. Evaluation of enterprise economic security level in communications sector. Economic security is considered as a system consisting of six components. Indexes of evaluation of economic security components are grouped in the article, the main approaches to economic security formation are also summarized. The fuzzy logic method to assess the level of economic security is recommended to use. In the article the scientific approaches to determine the level of economic security are investigated and this level is calculated on the basis of communications enterprise data upon the proposed methodology.

Keywords: economic security, economic security of enterprise, threats economic security, economic strength securities, fuzzy logic method, methodology.

УДК 338.24

Лобань О.О., здобувач,
Державний університет
телекомунікацій

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті проаналізовані погляди зарубіжних та вітчизняних науковців щодо поняття «корпоративна власність». Визначена особливість корпоративної власності як системи відносин між акціонерним товариством і його засновниками (акціонерами), а також порядок управління ними. Нівелювання ризиків передбачає необхідність диверсифікованості вкладень у різні корпорації з метою отримання гарантованих доходів.

Ключові слова: корпоративна власність, корпоративні права, ефективність управління.

Постановка проблеми. Поняття корпоративних прав класично розкривається через майновий зв'язок власника частки у статутному капіталі корпоративної організації, а саме через поняття корпоративної власності. Тому правильне, повне та точне вивчення поняття корпоративної власності має істотне значення для визначення змісту корпоративних прав, а в подальшому прийняття управлінських рішень, спрямованих на збільшення економічного результату господарської діяльності, розвитку підприємства і захисту прав та законних інтересів власників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу наукової літератури свідчать, що вченими проведено багато досліджень, тематика яких пов'язана з проблемою корпоративного управління. В Україні аспектам розвитку корпоративного управління присвячена значна кількість публікацій: О. Бедзай, А. Вакульчик, В. Євтушевський, Д. Задихайло, Е. Короткова, Е. Палига, С. Румянцев, В. Трет'як та інші. У світовому масштабі корпоративна діяльність, корпоративне управління розглядається в роботах багатьох провідних зарубіжних економістів: І. Ансофф, К. Майер, П. Друкер, Дж. Кейнс,

А. Маршал, М. Портер та інші. Проте дослідженню корпоративної власності в контексті здійснення управління корпоративними правами не приділялось достатньо уваги.

Метою дослідження є визначення змісту корпоративної власності в контексті здійснення власниками саме управління своїми корпоративними правами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «корпоративна власність» з'явилося як наслідок формування організаційних форм, що дозволяють швидко і легко залучати у виробничий процес необхідний обсяг доступних грошових ресурсів. Такими формами стали корпорації.

Таке явище як корпорації з'явилося у наслідок швидкого технічного розвитку та зміни виробничих процесів. Технічний розвиток із своїм потужним потенціалом формує потребу у залученні додаткових матеріальних ресурсів. Рішенням цієї проблеми стало виникнення «корпоративної власності» як способу легкого та ефективного об'єднання та акумулювання грошового капіталу. Корпоративна власність стала інструментом нагромадження й концентрації капіталу шляхом об'єднання коштів його окремих власників.

Особливістю корпоративної форми власності є те, що вона, з одного боку, зберігає через володіння акціями окремими особами все те позитивне, що несе в собі приватна власність (підприємницький інтерес, ініціативність, свободу вибору, невтримну погоню за отриманням доходу, право безстрокового успадкування). Більш того, корпорація є реальною можливістю примноження приватної власності.

Варті уваги й ті переваги корпоративної форми власності, що визначають її конкурентоспроможність. Це виключно висока виробнича гнучкість і можливість акумулювати капітальні ресурси і кошти будь-якої належності.

Корпорація є гарним механізмом для мобілізації найбільших сум капіталу. Це – найдемократичніша форма власності.

В Україні організаційною формою існування корпорацій стали акціонерні товариства.

Акціонерним визнається товариство, яке має статутний (складений) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства [6].

Корпоративна власність має ряд особливостей, які виділяють її серед інших видів власності.

Однією з обов'язкових стадій створення товариства є формування його статутного капіталу. Статутний капітал (інколи вживаються ще терміни – статутний фонд, складений капітал) це передані чи виділені товариству або залучені ним на засадах, визначених законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за товариством на праві власності або іншому майновому праві.

Акціонерні товариства, як правило, володіють колективною чи корпоративною власністю. Власниками виступають юридичні або фізичні особи, колектив вкладників, пайовиків або корпорація акціонерів. Статутний капітал, що склався як акціонерний, найбільш повно відображає всі аспекти формування власного капіталу.

В акціонерному товаристві його статутний капітал поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості. Оплата вартості акцій здійснюється під час заснування акціонерного товариства. Оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства, може здійснюватися грошовими коштами, цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є засновник, та векселів), майном і майновими правами, нематеріальними активами, що мають грошову оцінку.

Оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства, не може здійснюватися за ціною, нижчою від їх номінальної вартості.

Кожний засновник акціонерного товариства повинен оплатити повну вартість придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій. У разі неоплати (неповної оплати) вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій акціонерне товариство вважається не заснованим.

До оплати 50 відсотків статутного капіталу товариство не має права здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням [7].

Юридично власність акціонерного товариства не є власністю акціонерів, а саме воно не залежить від окремих фізичних або юридичних осіб, що володіють акціями. Акціонери не відповідають по боргових зобов'язаннях товариства і не несуть фінансового збитку, якщо акціонерне товариство збанкрутувало, і його борги перевищують вартість реалізованого майна. Статутний капітал акціонерного товариства визначає мінімальний розмір майна, що гарантує інтереси його кредиторів.

Інтеграція розрізаних одноособових прав власності в єдину корпоративну власність порушує питання про відділення безпосередніх прав і функцій власника від прав і функцій керуючого власністю. Саме за рахунок зростання відносної продуктивності акціонерного капіталу інші власники виробничих ресурсів збільшують свою частку в результаті здійснення виробничої діяльності [3].

Фінансово-господарська діяльність підприємства будь-якої організаційно-правової форми і власності розпочинається з формування статутного капіталу.

За рахунок статутного капіталу підприємство формує свої власні (основні та оборотні) кошти.

Розмір статутного капіталу підприємства в значній мірі характеризує масштаби його виробничо-господарської діяльності, хоча, не існує прямої залежності між розміром статутного капіталу підприємства, його галузевою належністю та обсягом виробництва, бо на останнє визначають ще інші фактори, такі як: попит, пропозиція, ціна, розмір залучених кредитних коштів та інших фінансових ресурсів. Але слід зазначити, що в певній мірі розмір статутного капіталу впливає на сприйняття підприємства його потенційними та діючими контрагентами, діловими партнерами, споживачами і т.ін..

Порядок і джерела формування статутних капіталів залежить від типу підприємства і форми власності, на базі якого воно функціонує.

Початковий розмір статутного капіталу підприємства фіксується в статуті або установчому договорі, які в обов'язковому порядку подаються до органів влади під час державної реєстрації підприємства. Контролюючі державні органи (фінансові, податкові), а також банки у взаємовідносинах постійно слідкують за розміром статутного капіталу кожного підприємства і за тим, щоб він був відповідним чином оплачений: адже замало лише задекларувати в статуті певний розмір статутного капіталу, треба вжити заходи до того, щоб кошти (або майно, нематеріальні активи) надійшли в розпорядження підприємства реально від усіх юридичних і фізичних осіб, що мають частки в статутному капіталі та є його власниками. До статутного капіталу також надходить майно (будівлі, машини, устаткування, транспортні засоби, сировина, матеріали, інші товарно-матеріальні цінності) цінні папери, а також нематеріальні активи.

До нематеріальних активів належить вартість права користування: результатами інтелектуальної праці у вигляді винаходів, промислових зразків, технологій, ноу-хау, звітів про науково-дослідницькі роботи і іншими об'єктами інтелектуальної власності; землею, водою або іншими природними ресурсами; будівлями, обладнанням.

Цінні папери, майно, майнові права і нематеріальні активи, що вносяться засновниками до статутного фонду повинні мати грошову оцінку яка, повинна відповідати ринковій вартості цього майна.

Законодавство України передбачає мінімальні розміри статутних капіталів, нижче яких державна реєстрація підприємства не допускається. Ці мінімальні розміри не є сталими та незмінними. У зв'язку з інфляційними явищами в економіці нерідко змінюються в законодавчому порядку. Розмір статутного капіталу підприємства в процесі його господарської діяльності також змінюється.

Загальне правило полягає в тому, що мінімальний розмір статутного капіталу акціонерних товариств має становити 1250 мінімальних заробітних плат, і ця вимога поширюється в Україні однаково на публічні і приватні акціонерні товариства [6].

Традиційно права власності визначаються обсягом грошового капіталу, вкладеного у виробничий процес. З огляду на це акціонерну власність можна уявити як суму стандартних одиниць прав власності – акцій.

Корпоративна власність базується на функціонуванні капіталу, який формується шляхом вільного продажу титулів власності – акцій. Кожен власник акції є власником капіталу акціонерного товариства відкритого типу. На противагу партнерської власності, якщо остання функціонує у вигляді закритих акціонерних товариств, акції товариств відкритого типу вільно продаються і купуються на ринках. У зв'язку з цим через окремі періоди часу можуть відбуватися зміни власників акцій – фіктивного капіталу, тоді як товариство буде продовжувати своє існування до моменту його ліквідації або реорганізації.

Власники замість чітко визначеної власності мають право лише отримувати частину прибутку – дивіденди, які їм гарантують акції – документ, що підтверджує право власності.

Ще одна особливість корпоративної власності полягає в тому, що акціонерний капітал та інше майно належать товариству як юридичній особі і не є спільною чи частковою власністю його акціонерів. Саме акціонерне товариство є юридичною особою і має у власності відособлене майно, виступає як самостійний господарюючий суб'єкт, може від свого імені здобувати і реалізовувати майнові і немайнові права, мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

Справа в тому, що акціонерний капітал, незважаючи на свою роздробленість між власниками акцій, функціонує і вступає у господарські відносини як єдине ціле, як громадський об'єднаний капітал. Відносини розпорядження реалізуються не розрізнено, стосовно до окремих пакетів акцій, а до всього капіталу в цілому. Реалізація відносин розпорядження акціонерним капіталом здійснюється тими, хто володіє контрольним пакетом акцій. Власники контрольного пакета акцій розпоряджаються всім капіталом акціонерного товариства як єдиною власністю.

Таким чином, корпоративна форма власності потребує особливих правил задоволення прав власників за умови делегування безпосередніх функцій управління професійним менеджерам. Саме так визначається стрижень корпоративної власності – захист прав власника без урахування розмірів грошового капіталу, що лежить в основі його діяльності.

Збалансована компенсація витрат і задоволення інтересів кожного з учасників корпоративного управління приводить до деякої оптимальної, рівноважної системи участі в підсумках виробничого процесу. Однак щоразу учасники процесу виробництва прагнуть до більшої компенсації. Найбільш незахищеною виявляється саме акціонерна власність, тому що саме за її рахунок відбувається перерозподіл результатів праці на користь інших учасників процесу управління [3].

Право на одержання частини майна акціонери здобувають тільки при ліквідації товариства. Максимальні втрати, що можуть понести інвестори, – це неповернення вкладених коштів у корпорацію. Така особливість корпоративної власності визначає всю систему відносин між акціонерним товариством і його засновниками (акціонерами), а також порядок управління ними. Це, своєю чергою, породжує прагнення до диверсифікованості інвесторами своїх вкладень у різні корпорації, дозволяє одержувати значні фінансові ресурси паралельно з прийняттям ризиків, рівень яких окремі інвестори вважають занадто високим.

Висновки. Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що корпоративна власність має наступні особливості, що суттєво її відрізняють від інших видів власності. По-перше, корпоративна власність виникає при створенні товариства. По-друге, корпоративна власність існує у формі статутного капіталу акціонерного товариства, який є матеріальною основою усієї корпоративної організації. По-третє, статутний (складений) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості. Четверта особливість корпоративної власності полягає в тому, що акціонерний капітал та інше майно належать товариству як юридичній особі і не є спільною чи частковою власністю його акціонерів.

Література

1. Свтушеський В.А. Корпоративне управління: Підручник. – К.:Знання, 2006. – 406с.
2. Корпоративні права та їх застосування в господарській діяльності [Електронний ресурс] / Б.Купчак, Л.Гачак-Величко // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2010. – Вип.5. – С. 145–155. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlubp_2010_5_37
3. Корпоративна власність у контексті здійснення управління корпораціями [Електронний ресурс] / Г.В.Теплинський // Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності. – 2013. Вип. №3. – С.162–167. – Режим доступу: [file:///D:/Downloads/frvu_2013_3_37%20\(2\).pdf](file:///D:/Downloads/frvu_2013_3_37%20(2).pdf)
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.
7. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI//Відомості Верховної Ради України. – 2008. – N 50-51. – Ст.384.

Лобань Ольга Александровна Особенности корпоративной собственности. В статье проанализированы взгляды зарубежных и отечественных ученых относительно понятия «корпоративная собственность». Определена особенность корпоративной собственности как системы отношений между акционерным обществом и его учредителями (акционерами), а также порядок управления ими. Нивелирования рисков предполагает необходимость диверсификации вложений в различные корпорации с целью получения гарантированных доходов.

Ключевые слова: корпоративная собственность, корпоративное право, эффективность управления.

Loban Olga Features of corporate property The article analyzes the views of foreign and domestic scientists on the «corporate ownership» concept. The features of corporate ownership as a system of relations between the joint-stock company and its founders (shareholders), as well as the order management. Leveling of risks suggests the need to diversify investments in various corporations for the purpose of obtaining income security.

Keywords: corporate property, corporate law, management efficiency.